

שיחות אל־יעזר

שיחות ומאמרי הגאון רבי אליעזר געלדצעהלער זצ"ל
ראש ישיבת 'אור ישראל'

פרשת בשלה-שירה

שיחת שבוע זו נתנדב ע"י
ידידנו הרזה"ח ר' שרגא גאלד הי"ן
תלמיד חביב למרן ראש הישיבה זצ"ל
לרגל השמחה במעונו בהכנסת בנו
הבחור שלום ישעיה נ"י
לעול תורה ומצוות
יה"ר שיגדל בתורה בחסידות וביראת שמים

הרוצה לנדב גליון לע"נ או לרגל שמחה וכדו',
וכן להערות ותיקונים, ולקבלת השיעור מידי שבוע
נא לפנות ל sichoseliezer@gmail.com

תועלת הנסיונות°

מצרים ומלכם, השפילם והתעלל בהם עד שהיו מוכרחים להוציאם בעצם היום הזה. כמוכן שכלל ישראל שמחו ואמרו הלל בשמחה ובטוב לב על גאולתם ועל פדות נפשם, ובודאי שרו כל הדרך ממצרים לים סוף 'הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה'.

ובעומק ידוע שלא נגאלו רק משיעבוד גשמי. מצרים היתה גם גלות קשה מאד ברוחניות, בני"י היו שקועים במ"ט שערי טומאה בערות הארץ, עד שהיו ממש בחינת 'גוי מקרב גוי', כמו שטענו המלאכים הללו עובדי ע"ז והללו וכו', אבל בשנה האחרונה לגלותם הביא ה' על המצרים ועל קליפת מצרים עשר מכות שהחלישום והכניעום, אשר היה בהן גם 'רפוא לישראל' (זוהר ח"ב לו.), וכך נתרפאו ברוחניות והתעלו ממדרגה למדרגה, עד שזכו בליל פסח להביא קרבן פסח, 'ובמורא גדול זה גילוי שכינה', והיה בחי' לילה כיום יאיר. והנה זה שבוע ימים מאז שהניחו את מצרים וטומאתה מאחוריהם, ויצאו ביד רמה בעצם היום, והנם הולכים אחר

נסיון הירידה לאחר העלייה

מקיים את מדרגת האדם

ויאמר משה אל העם אל תיראו, התיצבו וראו את 'שועת ה' אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם (יד, יג). הבה נתבונן קצת ונדמה בדעתנו מה עלה על לבם של בני ישראל כשעמדו על הים. הנה זה מאתיים שנה ויותר המצרים שיעבדו את בני ישראל ועינו אותם ברשעות ואכזריות שאין כמותן, השליכו את בניהם ליאור ועבדו בהם בפרך בכל עבודה קשה בשדה מבוקר עד הערב, והעמידו עליהם נוגשים ושוטרים שהכו אותם ללא הרף. נוסף על הנה כל הכתוב במדרשי חז"ל, איך ששחטו מאות ילדים בשביל שפרעה ירחץ בדמם כל יום, ועוד עינויים נוראים שא"א להעלות על הדעת. והנה בתקופה אחרונה זכו בני ישראל לראות יד ה' עושה נקמה באויביהם ומענישתם בעשר מכות מדה כנגד מדה. הם רואים בעיניהם איך הקב"ה שבר את גאון

° שיחה ה' בשלח תשס"ג

מסוגלים להיפטר מהקליפה הזאת, ואתה הוא זה שהעדת בנו לאמר כי יכול נוכל לה. והנה התברר שאנו צדקנו, ואתה התעללת בנו בחנם ונטעת בנו תקות שוא. הנה תראה שפרעה כבר חזר אלינו ברכבו ובפרשיו, גם שרו של מצרים וכל פמליא דיליה באו לשעבדנו כבראשונה. מצרים מזה והים מזה, סגר עלינו המדבר, אין לנו לאן לפנות ולברוח.

ומשה רבינו עונה להם, 'אל תיראו וגו' כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם'. והכוונה בזה, מביא רבי לייבלע איגר (תורת אמת ד"ה ויאמינו בה') בשם הבעש"ט דהא גופא ש'ראיתם את מצרים היום' היא הסיבה ל'לא תאספון לראותם עוד עד עולם'. ויש לבאר העומק בזה ע"פ ווארט מהלעכוויטשער, עה"פ (תהלים כד, ג) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו', 'מי' – אָבִיא ווער 'יעלה בהר ה'', אבל הקונץ הוא 'ומי יקום במקום קדשו'. ומסביר שדוד המלך ממשיל את זה לעולים על הר תלול, שהכסיל חושב שאם ירוץ מהר יגיע בבת אחת לפסגת ההר בכח התנופה, אבל אינו מבין שאמנם יגיע לראש הגבעה, אבל לא תהיה לו שם אחיזה ויפול במדרון ההר מיד. משא"כ החכם עולה לאט ותוקע יתדות במעלה ההר, כדי שתהיה לו אחיזה שם ולא יפול. לכאורה זה העומק

משה ואהרן, ובדעתם עוד מעט יעמדו לפני הר סיני ויזכו ל'תעבדון את האלקים על ההר הזה', ואחרי כן יכנסו לארץ ישראל ויבנו בית המקדש וכו'. א"א לנו לשער ולתאר גודל הרוממות של בני ישראל כשהגיעו לים.

והנה – 'ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאד'. קשה לנו לתפוס בדעתנו גודל הירידה ומפח הנפש שחשו בני ישראל כשראו פתאום את פרעה וחילולתיו, בגשמיות וברוחניות. הלא חשבנו שכבר עזבנו את מצרים, הלא זכינו לגילוי שכינה, הלא ראינו בעינינו איך 'בכל אלהי מצרים אעשה שפטים', והנה הוברר הדבר למפרע שהכל היה דמיון שוא. מעולם לא יצאנו, מעולם לא נפטרנו מפרעה ומעולו, מעולם לא זכינו באמת לעלות מטומאתם. ואם כן הרי זה סימן מובהק שמעולם ועד עולם לא נוכל באמת לצאת מתחת סבלות מצרים, כי אם פרעה הקריב אלינו אחרי כל זאת, שום דבר אחר לא יוכל למנוע ממנו לרדוף אחרינו בכל מקום.

כראותם זאת, חרב עליהם עולמם. ויאמרו בני ישראל למשה, 'הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר'. הרי בעצם תמיד לא כ"כ האמנו שאנו

במקום קדשו, כדי שיזכו בכוחות עצמם לעמוד בניסיון ולהתעלות מדרגה אחר מדרגה בקדושה, כאותו חכם שקובע מסמרות ויתדות, ועולה עליהן לפסגת ההר. וכך ישראל מנו יום אחר יום למשך חמשים יום עד מתן תורה שזכו שפסקה זוהמתן, והתעלו לשער הנ' כבראשונה.

הנה הניסיון הנורא הזה של 'ופרעה הקריב' מתעורר כסדר אצל רבים מאתנו. אנו מתאמצים להתעלות ולשבור איזו מידה רעה, או אם זוכים להתפלל בדבקות ולומדים כמה שעות ברציפות וכו' וחושבים לעצמנו שהקליפה הזאת של פרעה כבר נכבשה תחת ידי, ומרגישים ממש כעין יציאת מצרים, אבל אז עוברים כמה ימים ואנו מרגישים ירידה גדולה, התפילה אינה תפילה, לא מצליחים להתרכז וללמוד בהתמדה, חזרנו לסורנו הרע במדות וכו', וכשאנו נושאים עינינו רואים 'והנה מצרים נסע אחריהם', שרו של מצרים עומד עלינו ואנו מרגישים שוב משועבדים תחת ידו. או אז אנו צועקים לה', הלא ידעתי גם ידעתי שלא באמת היתה לי עלייה, לא באמת זכיתי להתפלל כראוי, הכל היה דמיון וכזב, אך לשווא קויתי ותוחלתי נכזבה. ולא עוד, אלא כל כמה שהעלייה יותר גבוהה בליל פסח, כך כואבת יותר הירידה של 'סגר עליהם המדבר', כי מרגישים שכל העמל והיגיעה לצאת ממצרים היה

בדברי הבעש"ט, שמשה רבינו הסביר לבני ישראל, אכן זכיתם לצאת ממצרים ו'לטפס להר ה'', לגילוי שכינה, קרבן פסח וכל הענינים הנשגבים, אבל עתה הגיע הניסיון של 'ומי יקום במקום קדשו'. ה' מנסה אתכם לדעת הישכם עדיין במצב הזה, שאתם יכולים ורוצים לצאת ממצרים או מפחדים ומתייאשים ורוצים לשוב. על כן תדעו נאמנה, 'כי אשר ראיתם את מצרים היום' – אם גם עכשיו כשאתם רואים את מצרים תאמינו בה' ותמשיכו ללכת אחריו בארץ לא זרועה ללא מורא ופחד, ותילחמו עם שרו של מצרים הבא לעורר בכם יאוש וספקות באמונה ולא תיכנעו מפניו, יהיה דבר זה עצמו הגאולה האמתית והשלמה שלכם, ומכח זה תזכו שלא תספו לראתם עוד עד עולם'.

כע"ז מסביר החת"ס (ד"ה וחמושים) את דברי הזוה"ק (ח"ב מו.) שאחד מחמישים עלו ממצרים, שהכוונה היא שבליל התקדש חג התעלו בני ישראל ממ"ט שערי טומאה לשער הנ' בקדושה, וזה הוא 'מורא גדול' – זה גילוי שכינה, אבל למחרת כשיצאו ממצרים נסתלקו מהם כל אלו המדרגות וההשגות וחזרו לשער א' בקדושה, והיינו אחד מחמישים. וזו היתה לבני ישראל ירידה עצומה שאין אנו יכולים להשיג, מאיגרא רמא דשער הנ' לשער הראשון, אבל כל זה הוא לתכלית של 'ומי יקום

של 'ומי יקום במקום קדשו', שכל העלייה שלך לא היה לשעה. ואם באמת תתחזק עכשיו תזכה שבאמת 'לא תספו לראותם עוד'.

יסורים שאין להם פשר

ויאמרו אֱלֹהִים בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע, כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב (טז, ג). לכאורה תמוה לומר שהמצרים האכילו את עבדיהם בשר ויין, ובפרט שבני ישראל עצמם כשהתאוננו לא הזכירו אלא שאכלו דגה וקישואים ובצלים (במדבר יא, ה), לא בשר. ובכלל יש לשאול אם באמת ישבו 'על סיר הבשר', למה זה אכלו 'לחם לשבע'. מי אוכל לחם אם יש לו בשר.

הנה אם נתבונן על גלותנו המרה שאנו נמצאים בה זה אלפיים שנה, נראה דבר מעניין. הרי 'בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו', אבל יש שתי שיטות שונות איך שהגויים זוממים לכלותנו. האחת ע"י גזרות שמד והעברה על דת ישראל ע"י רדיפות, גירושים או חרמת רכושם של היהודים, והשני הוא הפכו, שוויון זכויות לכל אזרחי המדינה, כולל יהודים, הכללת היהודים בתוך עניני התרבות של המדינה, ובכך לגרום להתבוללות ושמד. ההיסטוריה הוכיחה

לתוהו, ממש כמו פתום ורעמסס, שכל מה שבניתי נחרב שוב ושוב.

וכן הוא גם בגשמיות, ובדידי הוה עובדא. לפני שנים רבות נולדו לי בנות תאומות, שיחיו עמו"ש. הן נולדו קטנות מאד והיו בסכנת חיים ממש במשך שלשה חדשים. זכור אזכור שלא פעם ולא פעמיים אירע שהשתפר מצבן ושחררו מבית החולים, וחשבנו שכל הסכנה הסבל והיסורים וכו', הכל מאחרינו, ושמחנו שמחה גדולה עד מאד, וכעבור ימים ספורים שוב היינו בבית חולים עם אחת מהן, וכפשע היה בינה לבין המות. והנה אך הגיעה בחזרה הביתה, ואחותה היתה בסכנה ושוב חזרנו לביה"ח. כך עברו עלינו כמה חדשים של עליות וירידות קשות מאד. אלו הם יסורי הנפש והגוף שקשה להסביר, שלא תדעו. אבל אולי הנסיון הכי גדול הוא שלאחר תקופה שהאדם חושב שעבר את הצרה וכבר נתרפא, הוא מוצא את עצמו ממש באותו נקודה כבראשונה בלי שום שיפור. זו מכה קשה כ"כ הרבה יותר מהקושי הראשון.

על כן צריכים אנו להזכיר לעצמנו כי 'את אשר ראייתם מצרים היום לא תספו לראותם עוד עד עולם'. זה שאתה רואה פרעה היום אינו ראייה שהעבודה שלך אתמול כאין ואפס, אדרבה, לבעבור נסות אותך עשה אלקים, כדי שלא תתייאש אלא תוכיח שאתה כבר בגדר

שבמצרים היה טעם ופשר לסבלותינו, הלא עשינו בזה מעשה קידוש ה', היתה בזה מסירות נפש למען כבוד שמים, ובכן היינו מוכנים לעבור עינויים קשים מנשוא, אבל סתם למות מרעב במדבר, מה טעם יש בזה. אם רצון ה' להמיתנו, למה לא היינו יכולים להישאר במצרים לאכול לחם במקום בשר, ולקבל שכר על זה בשמים. נמצאנו ביציאתנו ממצרים קרחים מכאן ומכאן.

יתכן שגם זה חלק מהירידה שהרגישו בני ישראל אחר יציאת מצרים. היינו שלא רק שירדו מגודל הקדושה של ליל פסח, אלא גם אותן המדרגות שיכלו לקנות בגלות ובסבל לא היה להם עוד. ובאמת גם זה חלק מהנסיון, המקיים את האדם על הר' ה' במקום קדשו, שיכול הוא להמשיך באמונתו כבתחילה, גם כאשר איננו מוצא טעם וענין בכל התהפוכות העוברים עליו.

עוד בענין נסיונות מצרים

של הכלל ושל האדם הפרטי

ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף, וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים' (יג, יח). רש"י מביא מחז"ל 'אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלשת ימי אפילה'. ויש להתבונן למה מתו ארבעה מחמשה מבני ישראל, ובמה זכו אותה החמישית לצאת. ואין

שנשיקתו של עשו עשתה הרבה יותר נזק ליעקב מאשר נשיכתו. במאתיים השנים האחרונות התבוללו ונאבדו מליונים רבים של יהודים באמעריקא ובאשכנז ובכל העולם החופשי ונדחו לעולמי עד.

מסביר החת"ס שפרעה הרשע לא היה צריך ללמוד ספרי היסטוריה לדעת סוד זה, לכן גזר 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון', כי רצה שבנות ישראל יתבוללו בתוך עם מצרים וכך לא ייזכר שם ישראל עוד. ומהאי טעמא היו המצרים קוראים לבני ישראל המוכים והמעונים הרעבים לפיסת לחם, ומראים להם סירים מלאים בשר שמן, והציעו להם שאם רק יעזבו את ברית אלהי אבותם, ישתחררו מעבודתם ויוכלו ליהנות משפע רב שהיה במצרים, ויהיו כאזרח הארץ. אבל בני ישראל התעקשו, ואף אם לא היו כמצב של שלמות מ"מ' מלמד שהיו מצוינים שם' ולא הסכימו להתבולל להיות כחלק מהעם המצרי. לכן אף ש'ישבו על סיר הבשר' סירבו לכל מעדני מצרים וויתרו על חיים שלווים וטובים, ורק 'אכלנו לחם לשובע', סעודתם היתה רק על הלחם במסירות נפש.

ובזה באו בטענה עצומה למשה רבינו לאמר, הלא אנו רעבים עתה במדבר וגם במצרים סבלנו, אמנם לא על זה תלונותינו, אלא צערנו הוא בזה

מכל העמים' צריכים להיות 'עזים שבאומות' ו'עם קשה עורף' כזה שיכול לעמוד בכל ניסיון המתרחש לבוא לעולם, ולא ירא ולא יחת משום דבר בעולם. לכן לפני שהוציא הקב"ה את בני ישראל ממצרים הביא עליהם כמה ניסיונות קשים מאד, וכל מי שלא היה יכול לשלוט בנפשו לעמוד באלו העיד בעצמו שאין בו עזות מספיק לקבל את התורה, ולכן נידון על שם סופו, כדאמרינן בן סורר ומורה 'ימות זכאי ואל ימות חייב', ונאבד במצרים ולא נגאל.

והנה הניסיון הראשון שנתנסו בני ישראל היה במכת חושך, כאשר 'ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים. לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים, ולכל בני ישראל היה אור במושבתם'. תדמינו לעצמכם יהודי נכנס לבית מצרי אדוניו, אותו מצרי שסבל ממנו מכות קשות ואכזריות, אותו מצרי שלקח ממנו את בנו הרך הנולד וזרקו ליאור, והנה הוא עתה בביתו ורואה כלי כסף וזהב ושמלות לרוב, ובידו לנקום ממצרי הזה על כל אותן השנים של צרות ורציחות שהתעלל בו, וגם יכול למלאות כמה שקים בכל טוב מצרים ולברוח משם כל עוד החושך מכסה הארץ. הרי זה ניסיון נורא ואיום, כי מי יודע מה ילד יום, ואם תהיה עוד הזדמנות לברוח מעבדות

לומר שאבותינו, האחד מחמשה, היו צדיקים ולכן זכו לגאולה, שהרי ידוע שבני ישראל היוצאים ממצרים היו במ"ט שערי טומאה, עד שאמרו עליהם מלאכי השרת 'הללו עובדי ע"ז והללו', וא"כ מדוע באמת זכו לצאת ואחיהם נאבדו לעולמים בחשכות מצרים.

הנה זאת כבר אמרתי לכם הרבה פעמים בשם הקוזיגלובער רב הי"ד, שאף שאבותינו היו במצב ירוד מאד ברוחניות, שקועים בטומאת מצרים, אבל עדיין נותר בהם הרצון לצאת. הם ידעו שהמצב שלהם לא טוב ורצו לצאת מזה, היה בהם חשק לקבלת התורה, והצטערו מאד על שהיו משוקעים כ"כ בטומאה, עד כדי כך שבהגיע הזמן יצאו אחרי משה רבינו אל ארץ לא זרועה. משא"כ אותם ארבעה מחמשה, אף שלא היו רשעים יותר מאחיהם, אבל הם כבר התייאשו מלהיגאל ולא רצו לצאת.

ויש בזה לימוד נורא ואיום, שאף אם האדם נמצא במצב לא כ"כ טוב, אבל אם הוא יודע את זה וכואב לו שאינו במצב הראוי וחפץ להיגאל, יהיה בכוחו לצאת ממצרים שלו, אבל כל זה תלוי ברצונו.

אמנם החת"ס מפרש באופן אחר, ואומר שתכלית כל יציאת מצרים היה 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה', היינו מתן תורה. ובכדי לזכות למתן תורה ולהיות 'סגולה

שיהיו יכולים לקבל על עצמם עול תורה ומצות.

צריכים אנו לדעת שהשמירה שלנו בגלות היא 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר'. אנו סגורים בביהמ"ד ואין לנו שום ענין עם הנעשה בחוץ. קורה הרבה פעמים שאנו שומעים קול רעש גדול בא מן החוץ, 'ותהי צעקה גדולה', בין אם זו צעקה של גשמיות, של נייעס ושטויות וכיו"ב, או צעקה ברוחניות, איזה חידוש שהיצר מרעיש בו את העולם, והכול רודפים אחריו. הנה הדברים האלה מושכים את הלב מאד, ומולידיים צמאון עז באדם לברר מה זו ועל מה זו כל הצעקה הלזו, 'ארדה נא ואראה הכצעקתה' אם לאו. אבל צריכים להתחזק ולדעת שאנו מאותה החמישית שלא יצאו מפתח ביתם, שלאבותינו ולנו היו העוז והאומץ להישאר בפנים נאמן לנבואת משה, ולא יצאנו גם אם גבר מאד החשק לברר מה נושב בחוץ. לכן יש בנו הכח להישאר סגורים בביתנו עם הגילוי שכינה, ולא להתפעל מכל מיני קולות שאנו שומעים מבחוץ.

וגם אם עובר על האדם ניסיון קשה במיוחד, וחושב לעצמו שאין בו הכח לעמוד בזה, ומרגיש שהוא נופל ואינו מושל ברוחו, ידע וישנן לעצמו שהסיבה שהוא זכה לצאת ממצרים היא מפני שבטח בה' ומשל ברוחו ולא ברח

לחרות. ואכן היו מאות רבבות מבני ישראל שלא עמדו בניסיון זה ומתו באותם שלשת ימים. אבל היה חלק בכלל ישראל שעמד איתן על מקומו, ואמר לעצמו שהוא אינו מתגנב ממצרים בלילה, הוא מחכה עד שהקב"ה יגאלהו משם. הוא אינו גונב הכלים, אלא מחכה עד שהמצרי ישאילם לו, כי כן צוה משה.

הניסיון השני היה בליל התקדש חג, כשצוה עליהם משה רבינו 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר'. הנה יושב יהודי ועורך סדר על שולחנו במצרים, ושומע מבחוץ 'ותהי צעקה גדלה במצרים', קולי קולות של בכי וצער ויגון נשמעים מכל צד, 'כי אין בית אשר אין שם מת'. היהודי הזה חושב לעצמו, מי יודע מה קרה אצל השכן, הלא סבלנו כ"כ הרבה יחד, אולי הוא צריך עזרה. אולי כל בני ישראל בוכים מפני שהמצרים עמדו עליהם להורגם, ושמא מבול של מים יש בחוץ או אש מתלקחת וצריכים לברוח מהר לפני שכולנו נאבד בו, וזה ממש פיקוח נפש. זה ניסיון גדול, אבל בני ישראל משלו בעצמם, ולא זזו מבתיהם ולא התפעלו מכל הצעקות ומכל הקולות, ולכן זכו באמת לצאת ממצרים בבוקר. וכמו שאמרנו שאלו שלא זכו לצאת לא היה מפני העונש על חטאיהם, אלא מפני שלא היתה בהם מספיק עקשנות בכדי

והיינו דאמר להו הקב"ה לישראל, 'כל המחלה אשר שמתו במצרים' בתור עונש ונקמה ומכה, להחלישם ולהשפילם, את זה 'לא אשים עליך' חלילה, והיה אם אצטרך להביא עליך יסורים, תדע שאלו באים אליך 'כי אני ה' רופאך', אין הכוונה בהם אלא לרפאות אותך מאיזה ארס שנכנס בך, ומכיון שאני דואג שתתרפא מזה, אני מוכרח לעשות גם דבר שלא נעים.

הנה רש"י מפרש 'לא אשים עליך' - ואם אשים הרי היא כלא הושמה, כי אני ה' רופאך. מסביר החת"ס שמכה אחת גברה על כל מכות אחרות במצרים, והיא הכבדת הלב דפרעה. שהרי לולא קשי ערפו היה מוציא את ישראל ולא היה סובל כל אלו המכות, נמצא שהמכה הגורמת לכל המכות במצרים הוא זה שלא היה פרעה יכול לשוב בתשובה. והנה בתוכחה כתיב (דברים כח, ס) 'והשיב בך את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם ודבקו בך', וזה לכאורה סותר מש"כ כאן 'כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך'. אבל בהמשך כתוב (שם ל, ב-ג) 'ושבת עד ה' אליך ושמעת בקלו וגו' ושב ה' אליך את שבותך ורחמך וגו'', הרי שאף שיהיה הסתר פנים ל"ע, ויסבלו בני ישראל מכות ממש כעין 'מדוה מצרים', מ"מ 'המחלה אשר שמתו במצרים', שהיא הכבדת הלב, 'לא אשים עליך',

ממצרים, אלא חיכה לישועת ה' שיבא ויגאלנו. ומכח זה יהיה לו גם עתה הכח לחכות ולצפות לישועת ה' שיגאלהו בזמנו מגלותו הפרטית.

שערי תשובה פתוחים תמיד

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך (טו, כו). ידועה השאלה אם אין מחלה רפואה מנין. והמשיל בזה החת"ס, למלך ששרו גנב מאוצרו דבר מה, ויקצוף המלך מאד על הבגידה הנוראה, עד שהחליט שהוא בכבודו ובעצמו רוצה להענישו. ואכן הוציאו את הגנב לחצר גינת הביתן והמלך שלף חרבו וחתך ידי הגנב. והנה עוד הם עומדים שם, וירא המלך נחש צפעוני בא ונושך אצבעו של בנו יחידו. המלך נבהל מאד, שמא ייכנס הארס בדמו, מיד לקח את חרבו וקטע את יד בנו. הנה הבן עומד נבהל משתומם וישא קולו בככי, אבא, וכי אני ואותו מורד במלכות שוים בעיניך, הלא עשית לי כמשפט הגנב. ויענהו האב, לא כן בני, אותו הגנב נקמתי בו, הענשתי וציערתי אותו, אבל אותך ריפאתי, אותך הצלתי מפני אהבתי עליך.

הכל היה גלוי וידוע לפניו, ואין שכחה לפני כסא כבודו. אכן הקב"ה לא העניש את המצרי מיד, שהרי 'מי כמוכה באלמים ה', ששומע חרפתו ושותק' (עי' גיטין נו:), אבל הנה הגיע סוף סוף העת, ונקם ה' בהם איש כפי מעלליו במדה ובמשורה. וזו היתה האמונה המיוחדת שנתחדשה על שפת הים.

*

כשאנו אומרים בכל יום השירה ומתחילים כבר ב'וישוע... וירא ישראל את מצרים מת... ויאמינו בה' ובמשה עבדו', נכון להתבונן באמונה הזאת שנתחדשה על שפת הים. ראוי להתבונן אז שכל צער ועגמ"נ שאנו עוברים, הכל מושגח ומחושבן למעלה. וגם אם האדם מרגיש שהקב"ה מסתיר את פניו ממנו, יתבונן שוב על כל המצרים שעל שפת הים, ואיך שכל אחד קיבל את עונשו הראוי לו, ושעתה ראו בעיניהם בבירור שגם בחשכות הנוראה של הגלות השגיח עליהם אביהם שבשמים וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים, כל צער וכל צרה וכל כאב שלך גלוי וידוע לפניו ומושגח על ידו.

גם נתבונן שאף אם חלילה מרגישים ירידה בעבודת ה', בפרט אם זה בענין שהרגשנו שכבר יצאנו מזה, נאמין ונדע שגם זה מושגח מאת ה', לבעבור נסות אותנו עשה אלקים, ואם נתגבר עוד פעם אחת נוכל לנצח את פרעה, ונזכה ל'ומי

היא עכ"פ כאילו לא הושמה, כי תמיד יכול יהודי להתוודות לפני הקב"ה ולשוב בתשובה, ככתוב שם 'ושבת עד ה' אלקיך'. וכל זה הוא מפני 'כי אני ה' רופאך'.

השגחה פרטית בתוך ההפטר שנתגלה בים

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד, לא). יש לשאול, הרי גם בשיא הגלות מצרים כתוב (לעיל ד, לא) 'ויאמן העם', ומה נתחדש עכשיו על הים. אלא הענין הוא שכשכלל ישראל התבוננו על המצרים אשר לפניהם 'מת על שפת הים', וזכרו איך שכל מצרי נידון בים, כמש"כ רש"י 'כמו אבן- ובמקום אחר צללו כעופרת, ובמקום אחר יאכלמו כקש. הרשעים כקש הולכים ומטרפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת, שנחו מיד'. כשראו זאת הבינו ישראל למפרע דבר נורא עד מאד – גם בתוך ההסתר, במצב של שיעבוד עבדות וחושך, כשהמצרי הכה את היהודי ברציחה ובאכזריות, והיהודי נשא עיניו למרום, ונצעק אל ה' אלקי אבותינו, הרגיש בלבו שאין הקב"ה רואה את סבלו, הנה עתה נתברר שכל מכה וכל צער וכל מעשה רשעות שכל מצרי עשה לישראל,

העקשנות והעמידה באומץ מול הפחד
משרו של מצרים, נזכה שייבקעו כל
המימות שבעולם העומדים בדרכנו,
ונזכה לשיר את שירת הים שלנו על
גאולנו ועל פדות נפשנו בב"א.

יקום במקום קדשו, לעלות ממדרגה
למדרגה ולקנות המדרגות בקנין נצחי
כיתד בל תמוט. ומ"מ אסור ליפול מזה
וחלילה להתייאש מזה, אדרבה, נדע
ש'את אשר ראיתם מצרים היום לא
תספו לראותם עד עולם'. וכך ע"י